

Lausunto

12.08.2022

Asia: VN/4165/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomionne rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettavasta laista.

Lakiluonnoksen perusteluissa on onnistuttu tunnistamaan ja kuvaamaan vallitsevan nykytilan keskeisiä ongelmia hyvin. Myös keskeiset tavoitteet esim. päällekkäisyyksien karsiminen, tietomallipohjaisuus (erityisesti kaavoituksessa) jne. ovat kannatettavia. Nyt esitetty lainsäädäntö ei kuitenkaan ratkaise nykytilanteen haasteita, vaan aiheuttaa lähinnä uusia ongelmia, mm. vuosien sekavan tilanteen oikeusistuimissa, kustannusten selvän nousun ja sekoittaa pääosin hyvin toimivaa lainsäädäntöä ja kaavoituksen toimintatapaa.

Sipoon kunnan Kaavoituksen ja Rakennusvalvonnan lausunto on valmisteltu kesken vuosilomien, ja on tässä kohtuuttomassa ja huonosti hoidetussa lausuntokierroksessa ollut ainoa vaihtoehto ylipäättään kommentoida jotenkin tärkeää, tavoitteiltaan hyvää mutta varsin ongelmallista lakimuutosehdotusta. Lausuntoa ei olla voitu käsitellä edes osastotasolla tai kunnan päätöksen teossa keskelle lomakautta osuvan aikataulun vuoksi. Toisaalta tämä antaa hyvin yleiskuvaa lainvalmistelun tasosta ja tavasta viime vuosina, esim. Kaavoitus- ja rakennuslain uudistaminen on ollut kaoottinen ja epäonnistunut umpikujaan ajautunut, hajonnut prosessi. Sipoon Kaavoitus ja Rakennusvalvonta ovat perehtyneet myös Kuntaliiton ja Uudenmaan liiton aineistoon tämän lausuntonne valmistelussa ja yhdymme kyseisten tahojen lausuntoihin.

Ympäristöministeriö ei myöskään pyytänyt lausuntoa jokaiselta 309 kunnalta, vaan ainoastaan 17 kunnalta, millä perusteilla juuri noilta jos ehdotettu lainsäädäntö koskee kaikkia? Jakelu on aivan liian suppea, lausuntopyyntö olisi tullut lähettää ministeriöstä suoraan kaikkiin kuntiin huomioiden asian merkitys kaikille Suomen kunnille. Myöskään teknisesti tämän lausuntopyyntöni pienille ikkunoille perustuva lausuntopalvelu on lähinnä digitalisaation irvikuva käytettävyydeltään. Vaikeita asioita on hyvin hankala avata pieniin ruutuihin ja tarkistaa kokonaisuutta., ja sivuston jäykkä rakenne ei toimi.

Yleiset huomionne maankäyttö- ja rakennuslakiin esitetyistä muutoksista.

Muutoksessa on ollut tarkoitus kehittää ja ottaa käyttöön rakentamisen valtakunnallista tietojärjestelmää, mutta muutoksia löytyy myös muualta lainsäädäntöä. Tämä on sekavaa arvioitavan kokonaisuuden kannalta, ja myös vuorovaikutuksen kannalta arveluttavaa. Jos esim. alueen asemakaavoituksessa viestittäisiin että ollaan muuttamassa tiettyä asiakokonaisuutta, ja samalla kaavan sisällä olisi myös kokonaan muihin asioihin vaikuttavia määräyksiä, olisi se kaavan oikeusasteissa kaatava prosessivirhe vuorovaikutuksen osalta. Näitä muihin lakeihin tai muiden lakien ohjaamiin prosesseihin kohdistuvia muutoksia ja niiden vaikutuksia ei ole tuotu RYTJ-lain valmistelussa riittävän selvästi esiin. Joka tapauksessa sekava kokonaisuus aiheuttaa sen ettei nyt lausunnoilla olevan osan vaikutuksia voida kunnolla, tärkeän asian vaatimalla tasolla arvioida.

Esityksessä todetaan, että maankäyttö- ja rakennuslain muutoksella lakiin lisättäisiin kaavojen digitalisaatiosta johtuvat muutokset. Kuitenkin muutoksia on kohdistettu myös sisältökysymyksiin. MRL:n pykälistä 30, 41 ja 57 poistetaan mahdollisuus antaa suojelumääräyksiä niin maakuntakaavoissa kuin yleis- ja asemakaavoissa. Kaavojen suojelumääräyksiä koskevia muutoksia ei ole perusteltu eikä vaikutusten arviointia ole laadittu. Lisäksi epäselväksi jää, miksi säädökset kohtuullisuudesta maanomistajalle ja korvausvelvollisuudesta on otettu pois (MRL 57 §). On aiheellisesta kysyä, onko rakennetun ympäristön tiedon digitalisaatiota koskeva laki oikea paikka muuttaa maankäyttö- ja rakennuslakiin liittyviä sisältökysymyksiä esimerkiksi em. muutosten osalta?

Tätäkin osaa MRL:n kokonaisuudistuksesta vaivaa ennen kaikkea se, että muutetaan/puututaan asioihin jotka toimivat jo varsin hyvin. Monimutkainen lainsäädäntö on kehittynyt monien vuosikymmenten aikana yhdessä oikeudenkäytön kanssa. Koska mm. ympäristölliset ja taloudelliset arvot maankäytön alueella ovat suuria, muutokset pienemmissä vaiheissa ja vain suuriin ongelmiin puuttuen asia kerrallaan olisi oikeampi tapa toimia. Näin vaikutukset voitaisiin oikeasti arvioida eikä tarvitsisi tehdä myöhemmin hätäisiä lainsäädännön korjauksia, kuten viime vuosina on käynyt.

Kaavan esittäminen valtakunnallisesti vakiomuotoisena voisi olla sopivan joustavasti toteutettuna hyväkin ratkaisu. Vaikuttaa kuitenkin sitä, että jatkossa kaavoittajan liikkumavara räätälöidä kaavamääräyksiä pienenee. Tämä on merkittävä heikennys suhteessa nykytilanteeseen, jossa alueiden ominais- ja erityispiirteiden, sekä suunnittelun erilaisten tavoitteiden huomioon ottamiseksi on kaavamääräysten räätälöinti ollut tarpeen mukaan mahdollista. Kaavan tarkoitus on ohjata yhdyskunnan kehittymistä, rakentamista ja tätä keskeisintä tarkoitusta ei tule sotkea tietojärjestelmän vuoksi. Digitalisaatioon tähtäävä muutos tulee suunnitella ja toteuttaa niin, ettei nykyisestä hyvin toimivasta tavasta esittää alueen suunnittelun ja toteutuksen ohjaus kaava-aineistolla jouduta sisällöllisesti poikkeamaan. Lakiehdotuksessa on selkeästi lähdetty tietojärjestelmän ehdoilla ja sotkettu erittäin huolestuttavalla tavalla kaavoituksen toimintaa.

Yksi toimimaton esimerkki lakiehdotuksessa on luonnosvaiheen aineiston toimittaminen valtakunnalliseen järjestelmään. Ehdotetaan että valmistelussa olevat kaavat niiden laadinnan eri vaiheissa ja tonttijaot olisi toimitettava rakennetun ympäristön tietojärjestelmään. On vaikea nähdä, mitä tarkoitusta palvelisi keskeneräisen, monesti hyvin alustavankin luonnosaineiston toimittaminen, seurauksena olisi vaan paljon turhaa työtä ja ennen kaikkea virheitä ja ongelmia esim. vuorovaikutuksessa kun asiat muuttuvat kaavaprosessin aikana paljonkin.

Esityksessä todetaan myös, että kaavamerkinnyt, joihin kaavamääräyksen lisäksi on voinut liittyä esimerkiksi merkinnän selityksineen ja merkinnän kuvaus poistuisivat käytöstä ja ne korvautuisivat kaavakohteilla ja niihin liittyvillä kaavamääräyksillä. Tämä olisi merkittävä heikennys nykytilanteeseen, jossa merkinnän selityksellä, kuvauksella ja määräyksellä on kullakin ollut oma, selkeä roolinsa. Merkinnän kuvauksella on esimerkiksi voinut kuvailla merkinnän tarkoitusta laajemmin, kun taas kaavamääräys on puolestaan ollut selkeästi juridinen alempitasoista kaavoitusta ohjaava instrumentti. Esitetty muutos sekavoittaisi kirjallisen ohjauksen merkitystä. Tilanne todennäköisesti johtaisi tulkintaepäselvyyksien lisääntymiseen, kun määräysten ja muiden kuvaavien tekstien rajapinta muuttuisi nykyistä häilyvämmäksi. Uudistuksessa ei ole otettu riittävällä tavalla huomioon suunnittelun todellisia tarpeita räätälöidä kaavan sisältöä ja esitystapaa suunnittelutarpeiden mukaisesti ja erottaa selkeästi toisistaan kaavan juridisesti sitova ja muu sisältö.

Yleiset huomionne koko esitysluonnoksesta.

Tätäkin osaa MRL:n kokonaisuudistuksesta vaivaa ennen kaikkea se, että muutetaan/puututaan asioihin jotka toimivat jo varsin hyvin. Monimutkainen lainsäädäntö on kehittynyt monien vuosikymmenten aikana yhdessä oikeudenkäytön kanssa. Koska mm. ympäristölliset ja taloudelliset arvot maankäytön alueella ovat suuria, muutokset pienemmissä vaiheissa ja vain suuriin ongelmiin puuttuen asia kerrallaan olisi oikeampi tapa toimia. Näin vaikutukset voitaisiin oikeasti arvioida eikä tarvitsisi tehdä myöhemmin hätäisiä lainsäädännön korjauksia, kuten viime vuosina on käynyt.

Periaatteellisella tasolla esitysluonnoksessa esitetyt tavoitteet ovat hyviä ja kannatettavia. Sipoon kunta on mukana Kuntaliiton kokoamassa kaavoituksen tietomalliprojektissa, johon on jo myönnetty rahoitusta Ympäristöministeriöstä. Näin yhdyskuntien kehittymisen ohjauksen muutostarve, digitalisaation tarve on tiedostettu ja siihen ollaan lähdössä aidosti mukaan. Muutosprosessi on kuitenkin monimutkainen ja laaja kokonaisuus ja on syytä toteuttaa joustavasti ja riittävällä aikataululla.

Iso ongelma tässä lakiehdotuksessa on se, että se sisältää myös muita kuin digitalisaatioon liittyviä muutoksia. Kaavan laadintatapaan ja sisältöön puuttuvia muutoksia ei tulisi ohjata tällä ehdotetulla lainsäädännöllä. Esimerkiksi nykyinen kaavamerkintäasetus on tarkoitus kumota ja korvata uudella asetuksella, mutta koska uutta asetusta ei ole olemassa, on siihen mahdotonta ottaa kantaa ja kokonaisuus on jäsentymätön. Tämä on merkittävä puute, koska nyt nimenomaan pitäisi pystyä arvioimaan kaavojen esitystapaa ja merkintöjen ja määräysten muodostamaa kokonaisuutta tulevassa tilanteessa.

Alueidenkäytön suunnittelun digitalisaatiossa on tärkeää varmistaa, etteivät tekniset ratkaisut, kaavoituksen yhteismitallistaminen tai kaavan esitystavan vakioitu muoto rajoita tai ohjaa suunnittelua, vaan toimivat suunnittelun työkaluina. Kaavoituksessa tulee pystyä jatkossakin huomioimaan alueiden erilaiset olosuhteet ja käyttää kaavainstrumentteja joustavasti alueen omiin tarpeisiin vastaten.

Yleisesti muutokset ovat rakennusvalvonnan puolella kuitenkin paljon helpommin hallittavia, koska käytössä on jo valtakunnallinen tietojärjestelmä (DVV:n RAHU) ja siihen tietokantaliitoksin kytkeytyvät kuntakohtaiset ohjelmat. Muutos ei siis tässä tapauksessa olisi niin suuri vaan lähinnä

tietojen välittämisen kohde muuttuisi eli DVV:n sijaan tiedot siirtyisivätkin jatkossa RYTJ:n nykyistä laajempaan ja liitteeseen.

Aikataulu muutoksille on epärealistisen tiukka, eli laki tulisi voimaan jo 2024, osin viiden vuoden siirtymäajalla. Kaikkien kuntien ja muidenkin toimijoiden kaikki järjestelmät ja prosessit tulisi uusia vastaamaan näin valtavaa muutosta toimintatapoihin. Rakennusvalvonnan osalta tilanne on helpompi, koska kaikki rekisterit löytyvät jo valmiiksi sähköisessä muodossa ja myös lupakäsittely on jo pitkään ollut täysin sähköistä liitteeseen päivineen. Kaavoituksen osalta kyseessä on valtava muutos, kun käytännössä koko tapa tehdä kaavoja menisi uusiksi.

Esityksessä ei ole myöskään tarpeeksi pohdittu, miten tietojen eheyttä, luotettavuutta ylläpidetään siirtymäaikana. RYTJ olisi vuosia vain koontipaikka osittaisille tiedoille, kun vanhaa tietoa ja eri tietojärjestelmiä muunnettaisiin yhteensopivaksi uuden järjestelmän kanssa. Tieto olisi varsinkin tässä vaiheessa vielä nykyistäkin enemmän sirpaleisena eri paikoissa ja pitäisi varmistua hyvin tarkoin, että kuka ja miten tietoa ylläpitää niiden siirtymien aikana. Tässä ovat kyseessä yhdyskuntien kehittyminen, tasavertaisuus ja oikeusturva, isot taloudelliset arvot sekä tietoturvallisuuskin.

Yhteisrekisterinpitäjäyys jää lakiehdotuksessa epämääräiseksi. Käytännössähän tuossa lakiehdotuksessa kaikki keskeiset oikeudet (8 §) jäävät ympäristökeskukselle, jolloin kunnille jää tietojen ylläpitämiseen ja toimittamiseen liittyvät velvollisuudet. Maksut ja tuotot keräisi vain ympäristökeskus (16 §)? Onko kunnilla edes itsellä ilmainen pääsy kaikkeen tietoon (11 §)? Eli kunnille jäisi tässä käytännössä vain maksajan ja tekijän rooli suhteessa omaan tietoonsa. Tähän tulee löytää tasapuolisempi tapa, jossa tiedon tuottaja saisi sen suuremman osuuden tiedon myyntiin liittyvistä tuotoista. Sinänsä asiakkaiden näkökulmasta olisi varmasti kätevää saada kaikki mahdolliset tiedot samasta palvelusta.

Myöskin kuntien omien tietokantojen/tietojärjestelmien suhde RYTJ: rekisteriin pitäisi eritellä ja miettiä vielä tarkemmin. Selkeää olisi että kuntien omien rekisterien pitäisi aina olla ensisijaisia. Toisaalta voisi olla aja kanssa toimiva ratkaisu, että kuntien käyttämät ohjelmistot lukevat ja tallentavat tiedon suoraan RYTJ:n, jolloin kaikilla toimijoilla on reaaliaikaisesti käytössä samat tiedot ja yhdessä päässä tehdyt muutokset välittyisivät myös kaikille muille toimijoille samanaikaisesti. Kuntien omat rakennuksiin, lupiin ja kaavoihin liittyvät lisätiedot voisivat olla sitten käytössä kuntien omissa järjestelmissä tuon RYTJ-tiedon rinnalla. Tämä olisi keino päästä siihen tilanteeseen, jossa kaikilla toimijoilla on käytössä samat tiedot. Ettei enää jatkossa kävisi niin että esim. kunnan rakennusrekisteri eroaa DVV:n rakennusrekisteristä ja tiedot eivät aina mitenkään automaattisesti päivyty rekisteristä toiseen.

Lakiehdotuksessa jää myös epäselväksi, mitkä olisivat jatkossa muiden toimijoiden esim. DVV(Maistraatti), Verohallinto, MML, Posti vastuu ja rooli tietojen tuottamisessa ja ylläpidossa suhteessa RYTJ:n? Nyt lakiesitys tuntuu näkevän vain kunnat toimijoina ympäristökeskuksen lisäksi.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettava laki

Ovatko ehdotetun lain 5 §:ssä mainitut alueidenkäytöstä tallennettavat tiedot mielestänne kattavat?

Suuri osa pyydetystä aineistosta on tekstimuotoista, meillä Sipoossa kaksikielistä, kuvallista, hyvin havainnollista aineistoa. Aineiston tulee olla saavutettavaa ja tietoturva huomioitu, muualta lainsäädännöstä tulevista määräyksistä johtuen. Aineiston muuttaminen sisällöltään ja esitystavaltaan toisenlaiseksi on lähes mahdotonta, ja ei palvelisi kaavoituksen paljon keskeisempiä tekijöitä kuten hyvää suunnittelua ja vuorovaikutusta kuntalaisten kanssa. Tietojärjestelmä taustalla on vain yksi alisteinen työkalu tässä prosessissa ja sen ei tule sanella mitenkään esitystapaa tai hankaloittaa kaavaprosessia.

Ehdotettu kaava- ja tonttijakojen uusi tietomalli voisi olla hyvä tavoite tulevaisuudessa, mutta tästä aineistosta on vaikea arvioida millainen se tulisi tarkemmin olemaan, lakiehdotuksessa vain viitataan yleisluonteisesti siihen. Tavoitteena olisi hyvä että esim. kiinteistökauppoja miettivä voisi kerralla tarkistaa sähköisesti, että mikä kaava, mitkä kaavamääräykset, mikä rakennusjärjestys jne. kyseisellä kiinteistöllä on voimassa.

Toimiva tietomalli toki avaisi uusia mahdollisuuksia kehittää kaavoitus- ja lupaprosesseja. Esim. jopa niin, että rakennuslupavaiheessa asiakas ja lupa-arkkitehti näkisi suoraan, että onko haettava rakennushanke kaavan mukainen esim. sallitun kerrosalan tai käyttötarkoituksen osalta. Olisi toki tavoiteltavaa jos tietomalliin saataisiin kehitettyä myös älyä, esim. jos kaavamääräys tiilisistä julkisivuista, niin ohjelma osaisi automaattisesti huomauttaa, jos hakemuksessa tai rakennustietomallissa valittu julkisivumateriaali olisikin jotain muuta. Haasteeksi jää toki että pystytäänkö kaavat ja niiden tietomallit rakentamaan noin tarkkaan muotoon.

Huomionne ehdotetun lain 13 §:ssä mainituista julkisessa tietopalvelussa jaettavista tiedoista.

Lakiehdotuksen 13§ on osittain epälooginen rakennusvalvonnan osalta, siinä annetaan suoraan melko laaja pääsy tietoihin, mutta kuitenkin joitain keskeisiä tietoja jätetäänkin pois. Rakennuslupien osalta päätökset ovat jo nyt lähtökohtaisesti kokonaan julkisia. Miksi rajapinnan kautta ei voisi siis saada myös vaikka itse päätösotetta määräyksineen. Nythän ei sallita rajapinnan yli edes päätöstulosta (ts. myönnettiinkö lupa vai ei)? Katselmuksien osalta tieto on myös melko rajoitettua, eikö vähintään katselmustuloksen voisi saada lisäksi? Nyt ehdotetussa muodossa ei olisi näkyvissä, että oliko pidetty loppukatselmus hyväksyty.

Epäselväksi jää sisältääkö kohta "Rakennuskohteista luovutettavat tiedot" myös keskeneräiset vai täysin valmistuneet hankkeet, vai molemmat? Entä puretut ja poistetut kohteet? Jos myös puretut kohteet ovat mukana, niin purkupäivä pitäisi olla sallituissa tiedoissa.

Mukana on osa sellaisia uusia tietoja, joita Sipoossa ei ole rakennusrekisterissä, kuten rakennusosa, valmistumis- ja käyttöönottopäivää eroteltuna. Herää kysymys onko edes tarpeen? Samoin Sipoon rekisteristä puuttuu vielä kulttuurihistoriallinen merkittävyys, pääasiallinen jäähdystystapa, tieto sisäänkäynnin esteettömyydestä, geometria. Olisi hyvä pohtia, miten tuollaiset puuttuvat ominaisuustiedot saataisiin rekisteriin ja miten suhtautua puuttuvaan tai virheelliseen tietoon. Eli olisi hyvä olla selkeä tieto siitä, että tieto ei välttämättä ole oikein / puuttuva tieto ei esim. tarkoita etteikö rakennus voisi olla vaikkapa esteetön. Kiinteistötunnus ja osoite tulisi olla suoraan saatavilla lupien, ja rakennuskohteiden tiedoissa, jos tiedot on kuitenkin tuossa laajuudessa tarkoitus julkaista.

Huomionne ehdotetun lain 14 §:n perusteella muulle kuin viranomaiselle teknisen rajapinnan avulla luovutettavista tiedoista (luonnos valtioneuvoston asetuksesta).

Lakiehdotuksen 14§ asetuksineen on listaltaan melko toimiva kaavoituksen osalta. Järjestelmään ei tule laittaa keskeneräisiä hankkeita, erityisen hankalaa olisi kun hankkeet muuttuvat kaavaprosessin aikana. Myös ehdotusvaiheenkin vuorovaikutus toimii turvallisesti ja saavutettavasti kunnan normaaleilla menettelytavoilla nettisivujen kautta.

Lakiehdotus on kuntien talouden ja hallinnon järjestämisen kannalta huono. Kunnilla tulee kaikissa olosuhteissa säilyttää päätösvalta omasta taloudestaan ja tehtäviensä järjestämisestä sekä mahdollisuus lakisääteisissä tehtävissään syntyvien tietojen hallinnointiin ja maksullisten tietopalvelujen tarjoamiseen kattamaan toiminnan vaatimia huomattavia kustannuksia. Tämä tarve korostuu pienempien kuntien kohdalla jossa esim. paikkatietoasioita ei hoida kuin muutama henkilö, tai pahimmillaan yksi oman toimen ohella.

Muut huomiot

Huomionne koko esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista.

Lausuttavana oleva RYTY-laki liittyy osaltaan myös maankäyttö- ja rakennuslain uudistuskokonaisuuteen. MRL on muodostanut alueidenkäytön ja rakentamisen ohjauksen kokonaisuuden, mutta nyt sisältöä pilkkoutuu eri lakeihin ja niiden muodostama kokonaisuutta ei ole perusteltu ja kuvattu riittävästi, eikä riittäviä vaikutusten arviointeja ole laadittu. Asetuksiin viitataan, mutta niitä ei ole vielä tehty – vaikka ne vaikuttavat merkittävästi kokonaisuuteen. On hyvin vaikea hahmottaa miten muutokset vaikuttavat alueidenkäytön ja rakentamisen ohjaukseen kokonaisuutena. On myös mahdotonta arvioida sitä, saavutetaanko lakiuudistukselle asetettuja tavoitteita. Vaikutusten arviointia on syytä täydentää.

Sekin, että tämän lausuntopalautteen jäsentäminen lausuntopyyntön (Lausuntopalvelun) otsikoiden mukaisesti on osoittautunut haastavaksi osoittaa, että alueidenkäytön ja rakentamisen kokonaisuuden lainsäädännön uudistamisen hajauttamisella on merkittäviä riskejä kokonaisuuden kannalta. Lausunnon antajan on saatavilla olleen, osittain keskeneräisen ja pirstaloituneen aineiston perusteella hyvin vaikea hahmottaa, minkälaisia vaikutusketjuja eri lakien kenties pieniltäkin kuulostavilla muutoksilla voi kokonaisuuden toimivuuden kannalta olla.

Lakiesityksessä esitetyt kustannusarviot ovat aivan liian optimistia, kun huomioidaan tällaisten laajojen järjestelmähankkeiden keskimääräisiä hintoja. Pelkästään tuon itse RYTY tietojärjestelmän kehityskulut käyttöliittymineen on arvioitu melkoisen optimisesti ja tämän päälle tulee sitten kaikkien kuntien ja muiden toimijoiden satojen järjestelmien ja ohjelmistojen vaihdokset ja mahdolliset päivitykset. Hyvänä vertailukohtana tässä voisi toimia uudet terveydenhuollon tietojärjestelmät ja niiden kehityskustannukset.

Lisäksi kaikkein oleellisin on täysin huomioimatta eli vaikka tiedot olisivatkin yhdessä rekisterissä ja rekisterien välisistä eroista päästäisiin täten eroon, niin miten taataan tietojen oikeellisuus, kattavuus ja ajantasaisuus tässäkin tilanteessa? Eli esimerkiksi se yhdistetty RYTY-rakennusrekisteri ei mitenkään automaattisesti korjaa itseään oikeaksi ja totuudenmukaiseksi, vaan se itse lähtötietojen korjaus on kallis urakka niinkin pienen kunnan kuin vaikkapa Sipoon tapauksessa. Lakiesityksen hyöty- ja tuottoarvioissa lähdetään siitä virheellisestä ajatuksesta, että eri sirpaleisen

tiedon kokoaminen yhteen rekisteriin ratkaisee tuon tiedon laatuun liittyvän lähtöongelman. Oletetut hyödyt on sitten arvioitu siltä pohjalta, että meillä olisi tämän lakiuudistuksen jälkeen saatavilla oikeat ja täsmälliset rakennustiedot koko maassa. Eli lakiesitys tai arvioidut laskelmat eivät huomioi sitä, että rekistereissä ympäri maata on paljon korjattavaa ja virheitä, jotka eivät poistu sillä että kaikki tieto kootaan samaan järjestelmään.

Muut mahdolliset huomionne esitysluonnoksesta?

Lain muutoksessa yritetään muuttaa liian isoa palaa kerrallaan. Olisi järkevämpää ensi vaiheessa keskittyä kaavoituksen tietomallipohjaistamiseen ja yhdenmukaistamiseen ja lähteä tuomaan rakennus-, kiinteistö- yms. tietoa tietomalliin vasta tämän jälkeen. Siirtymä tietomallipohjaiseen kaavoitukseen ja yhdyskuntasuunnitteluun tulisi tehdä esim. avointen rajapintojen kautta vaihe kerrallaan. Tulee huolehtia että käytettävä tapa mahdollista monien eri järjestelmien käytön ja ennen kaikkea siitä, että järjestelmä on vain työkalu jonka tulee tukea toimivaa, luotettavaa ja sujuvaa yhdyskuntasuunnittelua.

Nyt esitetyt muutokset aiheuttavat merkittäviä kustannuksia kunnille. Varsinkin pienempien kuntien tilanne on jo muutenkin haastava jatkuvasti lisääntyvien velvoitteiden vuoksi, ja suuret järjestelmämuutokset voivat maksaa enemmän kuin kunnan koko it-budjetti. Samoin Suomessa on niin pienet ja suljetut markkinat kunnallisten järjestelmien toimittajilla että nopealla muutoksella saadaan aikaan valtava kustannusten nousu, pula osaajista ja toimimaton järjestelmä. Tästä on tuoreita esimerkkejä esim. sote- ja palkanmaksujärjestelmistä.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmään siirryttäessä on osoitettava riittävä taloudellinen tuki sitä tarvitseville. Myös teknistä tukea tulee olla saatavilla erityisesti alkuvaiheessa, kun aineistoja siirrytään tuottamaan yhteisissä tietomalleissa ja välittämään rakennetun ympäristön yhteiseen tietojärjestelmään.

Samoin kaavoituksen aikatauluihin, sujuvuuteen ja kustannuksiinkin ehdotetuilla muutoksilla on selvästi haitallinen vaikutus. Lainsäädäntö puuttuisi kaavan muotoon, työtapaan ja sisältöön ja aiheuttaisi suuren koulutustarpeen ja myös osaajapulaa. Samoin oikeusituimet joutuisivat ratkomaan suuren määrän ennakkotapauksia, mitkä määräykset milloinkin olisivat sitovia ja miten uuden kaavajärjestelmän ohjaavuutta tulee tulkita esim. rakennuslupavaiheessa.

Kiireellä tehtävän investoinnin asemasta panostetaan ensivaiheessa rakennetun ympäristön yhteen toimivuuden toteutukseen sekä valmistellaan yhteistyössä toteutuksen linjaukset huolella uudelleen. Tulee arvioida yhteistyössä valtiovarainministeriön, kuntien, Kuntaliiton, ympäristöministeriön, verohallinnon, maa- ja metsätalousministeriön sekä LVM:n kesken yhteiskunnan tarvitsemat lisäkehitystarpeet nykyiseen kansalliseen, julkishallinnon rakennetun ympäristön tiedonhallintakokonaisuuteen. Valmistelu tulisi tehdä aidossa yhteistyössä kunnioittaen eri toimijoiden lakisäätteisiä oikeuksia ja velvollisuuksia. Valmistelussa tulisi arvioida nykyisten keskeisten järjestelmien, kuten Maanmittauslaitoksen KTJ-kiinteistötietojärjestelmän ja DVV:n rakennus- ja huoneistotietojärjestelmän kehittämismahdollisuudet hyödyntäen kuntien julkaisemaa koneluettavaa tietoa sekä jo toteutettuja tietovirtoja.

Huomioiden valmisteilla olevan, yhteiskunnan ja erityisesti kuntien kustannuksiksi koituvan RYTJ:n investoinnin suuruusluokan, toteutuksen merkityksen koko julkishallinnon toiminnalle, valmistelun huomattavan keskeneräisyyden, vakavat ristiriidat vastuiden ja oikeuksien jakautumisessa ja tiedonhallinnan pääperiaatteissa sekä välttämätön tarve valmistella toteutus huolellisesti niin, että kaikki keskeiset osapuolet voivat siihen yhdessä sitoutua, Sipoon kunnan kaavoitus ja rakennusvalvonta katsovat että RYTJ:n ja siihen liittyvän lain valmistelua ei tule viedä esitetyltä pohjalta eteenpäin.

Lyytinen Jarkko
Sipoon kunta, kehitys- ja kaavoituskeskus - Kaavoituspäällikkö Jarkko
Lyytinen, Kaavoitus, Kehitys- ja kaavoituskeskus, Sipoon kunta